

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Första kammaren.

Nr 1.

Sedan i kraft av § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen riksdagen sammankommit till lagtima möte här i huvudstaden fredagen den 10 januari 1936, sammanträdde riksdagens första kammare i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingssal samma dag,

Fredagen den 10 januari,

kl. 11 f. m.

Herr **Trygger** framträdde till talmansbordet och yttrade: Mina herrar! Vi samlas i dag i vår sköna huvudstad för att börja vårt arbete. Samtidigt blåser isande storm ute i världen. Vindar av olika styrka och i skilda riktningar ha med vissa mellanrum i mer än två decennier piskat Europa. Folken inom vår världsdel kunde visserligen vid några tillfällen värma sig vid hoppet, att freds- och fridstanken till sist skulle segra. Ovissheten var dock alltjämt till finnandes, hotande moln lägrade sig på nytt över länderna och mörkret ville icke vika ur människornas sinnen. Under det år, som nyss nedlagt sin spira, bröt så fram ett oväder, i mycket erinrande om tiden vid tröskeln till världskriget. Endast en god och stark vilja kan hindra vårt fall över randen till tröstlös pessimism.

Kanske lönar det mödan att söka sig fram till grunden för att det vanvettiga kriget även tillintetgjort tron på freden och viljan att i sanning förverkliga dess krav. Kriget framstod ju under sitt lopp allt tydligare som ett fruktansvärt gissel över mänskligheten. Huru har det undan för undan förlorat sin avskräckande karaktär? Svaret är, att fredssluten fått ett innehåll, som vid sin tillämpning river upp de sår, som tillfogats de krigförande.

Det löfte om en ljusare framtid, som skapandet av Nationernas förbund enligt mångas mening bort vara ägnat att skänka folken, har under de år, som gått, alltmera förflyktigats. En väsentlig svaghet i stadgan för detta förbund, som man i vårt land påpekade redan vid diskussionen om Sveriges inträde i förbundet, var den bristande klarhet, som vidlåder dess bestämmelser angående de förpliktelser, som vila på förbundets medlemmar. Tiden har icke häri medfört någon rättelse. Sålunda kvarstår ännu i den dag, som är, ovissheten om en förbundsmedlems möjlighet att i händelse av beslut om militära sanktioner mot en fredsbrytare hålla sig utanför den samfällda aktionen. År 1920 framhöllo förespråkarna för vårt lands anslutning till förbundet, att enligt förbundsaktens text någon skyldighet till deltagande i militär sanktion ej föreläge. Från deras sida, som motsatte sig Sveriges inträde i förbundet, sådant det framträdde vid sin tillkomst, framhölls emellertid med styrka, att redan de ekonomiska sanktioner, i vilka förbundsmedlem obestridligen var bunden att delta, lätt kunde framkalla militära förvecklingar och risker. Detta spörsmål kan få en skrämmande aktualitet i den situation, som uppstått genom stormakten Italiens anfall på Abessinien. Skulle förstnämnda makt, därest ekonomiska sanktioner mot densamma drivas till sin spets, angripa någon av de vid sanktionerna medverkande staterna, kan en förbundsmedlem bli ställd i ett

läge, där hans deltagande i militära åtgärder kanske ej skulle kunna undvikas. Förbundsmedlemmens beslut i detta spörsmål innebär samtidigt ett ståndpunktstagande till frågan, huruvida han själv, därest han angripes, äger anspråk på hjälp från förbundets medlemmar för att avvärja angreppet. Vare sig hans beslut innebär ett ja eller ett nej till frågan om militär samverkan med andra förbundsmedlemmar, kvarstår alltid i jämförelse med vad som gällde före vårt inträde i förbundet en ökad belastning av Sveriges försvarsväsen. I förra fallet är detta uppenbart, men även om insatsen i den gemensamma aktionen begränsas till deltagande i ekonomiska sanktioner blir den militära risken större än under tiden för vår obundna neutralitetsrätt.

Vår försvarsfråga har således genom vårt inträde i Nationernas förbund och genom den senaste tidens händelser kommit i ett förändrat läge. Att efter måttet av våra krafter anordna vårt försvarsväsen — varvid måttstocken ej får vara vårt godtycke — blir för oss numera ett ofrånkomligt krav, och alltmera inskränkes möjligheten att tillämpa vår hävdvunna neutralitetspolitik.

Detta förhållande måste komma i betraktande, då riksdagen fattar sitt beslut angående det förslag i försvarsfrågan, som kan komma att i år av regeringen framläggas för densamma. Vid förslagetts prövning kan riksdagen ej undgå att beakta den oerhörda skärpning i staternas mellanhavanden, som utmärker den senaste tiden i jämförelse med den tidigare efterkrigsperioden. Alltsedan fredsslutet har förelegat en beklämmande ovisshet, som kastat sin skugga över framtiden. Men det har i det längsta ej varit fråga om den omedelbara framtiden, utan om en obestämd, måhända långvarig period av relativ osäkerhet. I en sådan situation borde de åtgärder, som ifrågasattes till försvarets stärkande, väsentligen anpassas efter rikets förmåga att bära dylika så att säga regelmässiga kostnader, som vore av nöden. I dessa dagar åter har behovet av en stark militär beredskap ryckt oss alldeles inpå livet. Följden härav måste bli en fosterländsk plikt att med särskild snabbhet vidtaga alla de förstärkningar av vårt försvar, som äro av den art, att de kunna påskyndas. Även om de därför erforderliga utgifterna skulle innebära ett tillägg till vad som i längden skulle motsvara vår förmåga, måste vi underkasta oss denna börda. Faran i dröjsmål är överhängande, och hos de flesta av Europas stater har man icke heller tvekat att underkasta sig de offer, som ögonblicket kräver. Vårt land, som i högre grad än de flesta andra varit nog lyckligt att under en lång följd av år se folkets välfärd ståt i kraftig utveckling och därjämte kunnat utföra en skiftande mångfald samhällseliga storverk, borde icke ha svårt att, medan den utrikespolitiska situationen har karaktären av en sjudande vulkan, i någon mån vila på hanen i fråga om andra nya utgifter än dem, som äro oavvisliga för försvarsberedskapens snabba stärkande. Man invänder kanske, att vi skulle kunna fullgöra försvarets ofrånkomliga fordringar utan att behöva underkasta oss några som helst inskränkningar inom den icke militära statshushållningen. Vi kunde ju alltid vittja näringslivets och de enskildas fickor samt därur plocka fram allt vad som erfordras för försvaret. Ett dylikt resonemang kan ursäktas den menlösa enfalden men skulle döma den tänkande medborgaren. Behovet av pengar i händelse av ett krig gäller nämligen icke blott tillskapande av försvarsmedel, utan kanske i än högre grad de redan åstadkomna försvarsmedlens användning till rikets värnande. Skulle, vilket Gud förbjude, vår mer än hundraåriga fred gå till spillo, blir krigets utgång till mycket väsentlig del beroende av att statens, näringsarnas samt enskildas kassor icke tömtes redan före krigets början. Vilken fara för vårt tusenåriga rike, vilken ödeläggelse för vårt härliga land, vilken smälek för vårt storvulna och beundrade folk, om en fiende icke skulle möta ett obetvingligt motstånd från en materiellt stark och segerviss befolkning, utan kunde överskrida rikets gränser och för sina framgångar till väsentlig del ha att tacka vår lättsinniga framfart under fredens dagar: alltjämt stegrat skattetryck, riklig upplåning,

njugghet mot försvaret, extravagans i övrigt inom den statliga och kommunala hushållningen.

Så får ej ske; så skall ej ske. I sin fosterlandskärlek känner vårt folk ett djupt ansvar för rikets bestånd och integritet. Denna kammare kommer därför förvisso att i förening med andra kammaren uppfylla de anspråk av olika art, som riket för sitt försvar måste ställa på folkets representanter.

Med dessa ord förklarar jag detta sammanträde öppnat.

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen, tillkännagav herr ordföranden, att han på grund av bestämmelsen i § 1 mom. 2 av kammarens ordningsstadga anmodat kammarskrivaren i tullverket Eric Carlén att, till dess sekreterare blivit utsedd, föra kammarens protokoll ävensom att herr ordföranden för tillfället anställt kanslibiträden och vaktbetjäning till erforderligt antal.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1936.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar A. Amnér, V. Larsson och S. Stendahl samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar K. Hildebrand, E. Hallin och A. Anderson.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter dels för nitton personer, som vid val i september 1935 för vissa valkretsar utsetts till ledamöter av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1936, dels ock för en person, som vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av första kammaren i stället för avgången ledamot.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte en förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
G. A. Eriksson.

Den åberopade förteckningen, som jämväl upplästes, lydde sålunda:

Förteckning å ledamöter av riksdagens första kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1936.

Södermanlands län och Västmanlands län.

1. Lokomotiveldaren Carl Anger Härdin i Norrköping.

Kalmar läns norra och södra landstingsområden samt Gotlands län.

2. Bankofullmäktigen Carl Petrus Valdemar Nilsson i Gränebo.
3. Undervisningsrådet Ruben Wagnsson i Stockholm.
4. Kaptenen Axel Fredrik Mannerskantz i Värnanäs.
5. Lantbrukaren Lars Gunnar Bodin i Västkinde.
6. Mjölaren Karl Ernst Magnusson i Kalmar.
7. Lantbrukaren Sven Erik Anderson i Hägelåkra.
8. Lantbrukaren Gustaf Arthur Heiding i Stora Tomteby.

Skaraborgs län.

9. Handlanden Torsten Emanuel Ström i Lidköping.
10. Lantbrukaren Ernst Wilhelm Svenson i Eskhult.
11. Godsägaren Johan Fritiof Gustafson i Domö.
12. Konduktören Helge Karl Vilhelm Bäcklund i Falköping.
13. Lantbrukaren Erik Wiktor Egnell i Locketorp.
14. Lantbrukaren Karl Emil Johansson i Faleberg.

Kopparbergs län.

15. Professorn Karl Gunnar Myrdal i Stockholm.
16. Hemmansägaren Herman Smedh i Bergkarlås.
17. Grosshandlaren Theodor Emanuel Bjurström i Hedemora.
18. Kommunalkamreraren Knut Ejnar Lindbärg i Domnarvet.
19. Lantbrukaren Oskar August Ernfors i By kyrkby.
20. Redaktören Ivar Englund i Falun.

Vidare upplästes och lades till handlingarna ett från justitiedepartementet ankommet protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 9 januari 1936.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Kronobergs län den 8 januari 1936 inkommit en den 7 i samma månad dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att, sedan läroverksadjunkten Arvid Thelin blivit för Kronobergs läns och Hallands läns valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1935, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen bruksägaren Ivar Ekströmer å Klavreström blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1943.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

G. A. Eriksson.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes upprop av kammarens ledamöter, varvid såsom frånvarande antecknades:

- herr *Borell,*
 » *von Stockenström,*
 » *Akerberg,*
 » *Wohlin,*
 » *Asplund,*
 » *Sandström.*

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till herr talmannen i riksdagens första kammare.

För utförande av ämbetsförrättning får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under den 10 innevarande månad.

Stockholm den 9 januari 1936.

Th. Borell.

Till riksdagens första kammare.

På grund av tjänstegöromål förhindrad inställa mig vid riksdagens början får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 10—12 januari.

Luleå den 8 januari 1936.

C. I. Asplund,

ledamot av första kammaren
för Västerbottens och Norrbottens län.

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till hinder i anledning av tjänstegöromål får jag härmed vördsamt anhålla om befrielse från skyldigheten att övervara kammarens förhandlingar under tiden från och med den 10 till och med den 12 innevarande januari.

Luleå den 6 januari 1936.

P. Sandström,

ledamot av riksdagens första kammare
för Västerbottens och Norrbottens län.

De begärda ledigheterna beviljades.

Vidare upplästes tre till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bilagda läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet tills vidare från riksdagsarbetet.

Anhammar den 8 januari 1936.

B. v. Stockenström.

Att riksdagsmannen *Bo v. Stockenström* på grund av sjukdom (akut inflammation i de övre luftvägarna) är t. v. urståndssatt att utöva sitt riksdagsmannaupdrag, intygas härmed.

Björnlunda den 8 januari 1936.

Birger Sjöström,

leg. läkare, e. provinsialläkare.

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen tills vidare.

Örebro den 9 januari 1936.

Harald Åkerberg.

Härmed intygas, att riksdagsmannen, redaktör *Harald Åkerberg*, på grund av sjukdom (*Arthritis acuta*) tills vidare är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet.

Örebro den 7 januari 1936.

H. Malmros.

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen fr. o. m. i dag tills vidare.

Stockholm den 10 januari 1936.

N. R. Wohlin.

Att generaldirektör *Nils Wohlin* är på grund av akut tarmkatarr med feber sängliggande sjuk och därför till arbete oförmögen, intygas.

Stockholm den 10 januari 1936.

Johan O. A. Bergqvist,
leg. läkare.

Även de av herrar von Stockenström, Åkerberg och Wohlin sökta ledigheterna beviljades.

Anställdes val av talman; och utsågs därtill:

herr Vennersten med 138 röster.

Företogs val av förste vice talman; och utsågs därtill:

herr Olsson, Olof, med 109 röster.

Anställdes val av andre vice talman; och utsågs därtill:

herr Nilsson, Petrus, i Gränebo med 95 röster.

Herr **talmannen** intog talmansplatsen och yttrade: Herr ålderspresident, mina herrar! Efter de nu förrättade talmansvalen tillkommer det mig att i främsta rummet framföra vårt tack för det förnyade förtroendet. För egen del finner jag, under påminnande om att vi nog vid framskriden ålder få veta om att krafterna i viss mån svika, mer än någonsin anledning att utbedja mig det överseende och den välvilja, som hittills kommit talmannen till del och som, vilket jag många gånger förut tillåtit mig anföra, är en väsentlig förutsättning för att man skall lyckas någorlunda tillfredsställa de krav, som kammaren med all rätt ställer på sin talman.

Vår ålderspresident har talat om de bekymmersamma och svåra tider, i vilka vi leva, och jag skall be att senare med några ord få beröra även det ämnet.

Dessförinnan vill jag emellertid uttala ett allas vårt gemensamma tack till de kamrater, som lämnat oss. En av dem har gått hädan, de övriga ha lämnat oss av annan anledning och bland dem en av våra allra äldsta och mest förtjänta kamrater. Jag ber att få uttala en hyllning till minnet av den avlidne och rikta ett tack till alla de andra för det trogna arbete, de i denna krets ha utfört.

Därtill kommer vår angenäma skyldighet att hälsa de nyvalda ledamöterna välkomna. Vi äro nu liksom tidigare övertygade om, att de skola trivas väl i vår krets och finna, att arbetet här kan vara angenämt om vi alla bemöda oss därom; detta bemödande har hittills lyckats och skall, därom är jag övertygad, även lyckas hädanefter.

Om vi se oss omkring i världen är det, såsom vår ärade ålderspresident vältaligt och allvarligt framhållit, en orolig, ja, man skulle rent av kunna säga farlig tid, i vilken vi leva. Mycket av de förhoppningar, som ställts på en bättre ordning i världen, och varom herr ålderspresidenten talade, har icke gått i uppfyllelse. Men modet förlora vi dock icke. I främsta rummet gäller det ju att se till, att man själv har det väl ställt, på det att man må kunna ingå i de högre enheter, som kunna komma i fråga, beredd att göra sina insatser med all den kraft, som nationen förmår utveckla.

Jag vill i det avseendet tillåta mig påminna, att vår historia ger oss en ledning, som icke är att förakta. Vår historia är nämligen rik på stora minnen,

men också på allvarliga erfarenheter av manande och varnande art. Lika viktigt som det är att se till, att man tar behörig lärdom av dessa senare, lika viktigt är det att icke glömma, att stora minnen förlora i värde i samma mån som vi försumma att hålla dem i helgd, varmed man väl torde kunna mena, att man på alla kulturens områden fortfarande söker hålla sig bland de främsta och göra allt vad våra inneboende egenskaper kunna sätta oss i stånd till, på det att vi må göra heder åt vårt land och vårt folk och vårt anseende i världen. Men därtill hör också, att vi äro villiga att med all den kraft, vi förmå, försvara det dyrbara arv, som vi sålunda fått att förvalta. Jag är viss om att det svenska folket, vars egenskaper herr ålderspresidenten nyss i berömmande ordalag framhöll, skall visa sig mäktigt att även framgent spela en roll i världen, icke av själv tillräcklighet och självgodhet, utan i det fasta medvetandet, att var och en i dessa svåra tider, folk och individer, är skyldig att göra sin plikt efter bästa förmåga.

Det är betydelsefullt, om vi här i vårt nordiska land visa oss som en enhet utåt och med bortseende från skiljaktigheter av mindre betydelsefull art enas i det väsentliga. Jag skall icke taga på tungan det ord, som understundom missbrukas, om nationell samling, ett för övrigt mycket svåruppnått och svårtillämpat begrepp. Men jag skall tillåta mig, nu som många gånger tidigare, tala om den stora vikt som det ligger uppå, att vi hålla samman så mycket som det överhuvud taget är möjligt i det väsentliga. Göra vi det, ha vi väl försvarat vår plats som en nationell enhet, men också skapat en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna uppgå i en större enhet, till en början den, som vi må kunna kalla den nordiska tankens.

Komma vi dit med det fasta medvetandet, att vi inom oss själva äro ense i mycket väsentliga ting, på vilka utvecklingen av vår kultur vilar, kunna vi träda in i den högre gemenskapen med visshet om, att vi där skola kunna göra nytta och försvara vår plats.

I förhoppning att så må kunna ske, ber jag eder nu alla, mina herrar, i den mån det beror på den enskilde, att beakta dessa ord under det kommande arbetet. Måhända skall någon säga, att det är en gammal mans trötta erfarenhet, som talar, och att man, när man icke längre deltagar i det aktiva politiska arbetet, glömmar en del av vad som inom detta tilldrar sig och förhållandena och möjligheterna inom detsamma. Säkert är dock, att orden varit uttalade i välmening och i hopp om, att vi alla äro ense om att Sverige skall bevara sin plats i världen och göra sitt bästa på de områden, som jag här tillåtit mig att beröra.

Med dessa ord vill jag till slut hälsa eder välkomna till arbetet vid denna riksdag, och jag önskar eder alla, mina herrar, ett gott nytt år.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren att nu företaga val av sekreterare.

Valet företogs, och befanns efter valförrättningens slut hava blivit till sekreterare utsedd:

kanslirådet G. H. Berggren med 85 röster.

Kanslirådet Berggren fick nu företräda, underrättades, att han blivit av kammaren vald till sekreterare, och övertog protokollsföringen.

In fidem
Eric Carlén.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att lördagen den 11 innevarande månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats 80 inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter proportionellt i förhållande till ledamotsantalet i varje valkrets finge ske genom sekreteraren.

Denna hemställan bifölls.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 12.20 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 11 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10.30 f. m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 10 januari 1936.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Värmlands län denna dag inkommit en den 9 januari 1936 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att, sedan direktören Nils Arvedson i Storbroyttan blivit för Värmlands läns valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1934, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § första stycket lagen om val till riksdagen förvaltaren Gust. Björkman i Sunne blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1942.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

G. A. Eriksson.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde måndagen den 13 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning,

dels av fyra ledamöter för att delta i talmansöverläggningarna,

dels ock av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli.

Detta förslag antogs.

Herr talmannen yttrade vidare, att han, likaledes efter samråd med andra kammarens talman, finge föreslå, det första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 15 i denna månad, val av ledamöter och vid sammanträde påföljande dag val av suppleanter i de ständiga utskotten och utrikesnämnden.

Vad herr talmannen sålunda föreslagit bifölls.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Jag ber att få hemställa, herr talman, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter i de ordinarie utskotten, vad denna kammare beträffar, måtte bestämmas till: för konstitutionsutskottet 14, för statsutskottet 16, för bevillningsutskottet 13, för bankoutskottet 8, för första lagutskottet 8, för andra lagutskottet 12 och för jordbruksutskottet 8.

Denna hemställan bifölls.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren nu, kl. 10.35 f. m., att ajournera sina förhandlingar till kl. 10.45 f. m.

Till åttlydnad av Kungl. Maj:ts kallelse avgingo herr talmannen och kammarens ledamöter kl. 10.45 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Malmö S:t Petri församling, kontraktsprosten C. A. Lysander. Efter gudstjänstens slut begav kammaren sig till rikssalen, i vilken även andra kammaren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom tillstädes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal.

Herr **talmannen** framträdde därpå och yttrade:

Allernådigste Konung, Eders Maj:t!

I den svenska riksdagens historia var 1935 ett märkesår.

500-årsjubileet satte i hög grad sin prägel på årets riksmöte, och första kammaren skall tacksamt minnas Eders Maj:ts betydande insatser för ett värdigt firande av det stora minnet. Eders Maj:ts tal vid högtiden i Storkyrkan och vid den följande folkfesten blevo för alla ett minne för livet.

Ett annat minne av varaktig natur är det ståtliga verket om Sveriges riksdag, en källa för framtida forskning och en värdefull uppslagsbok för envar.

Första kammaren delar Eders Maj:ts glädje över den nya förbindelsen mellan Sveriges och Danmarks konungahus och önskar kronprinsessan Ingrid, som äger varma sympatier i sitt fädernesland, välgång och trevnad i det nya hemmet.

Men skuggor och dagrar växla i människans liv. Djupt gripna blevo vi alla vid budet om drottning Astrids tragiska bortgång. Drottningens levnadssaga blev kort men innehållsrik. Genom hennes vinnande och varmhjärtade personlighet knötes bestående band av vänskap och förståelse mellan tvenne folk. Första kammaren bringar minnet av den ädla kvinnan sin tacksamma hyllning och betygar sitt varma deltagande i den sorg, som drabbat föräldrar, syskon och hela vårt konungahus, drottningens egen familj och hela den belgiska nationen.

Slutligen medförde det flydda året en förnyad kraftig maning till oss att efter tidens ökade krav sörja för vår egen yttre säkerhet. Första kammaren skall också med största intresse gå till prövningen av det av Eders Maj:t bebådade förslaget till lösande av denna vår för närvarande viktigaste uppgift.

Den sociala omvårdnad, som andra väntade förslag äro avsedda att tjäna, skall kammaren nu som tillföre vid den förestående prövningen söka främja i förvisning att bevarandet och stärkandet av den ekonomiska grundval, varpå tillgodoseendet av dessa såväl som andra samhällskrav ytterst vilar, skall röna statsmakternas oavlåtliga beaktande. Den föreslagna skattesänkningen är en välkommen åtgärd i sådant syfte.

Första kammaren betygar Eders Maj:t sin undersåtliga vördnad, livligt behjärtande den rätt till allas vår tillgivenhet och tacksamhet, som Eders Maj:t alltmera befäst.

Mätte även det nya året trots all oro och ovisshet i det rådande världsläget bliva lyckosamt för Konung och folk.

Sedan andra kammarens talman därefter i denna kammarens namn till Hans Maj:t Konungen framfört andra kammarens undersåtliga vördnad, fingo talmännen vardera mottaga, av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet Wigforss ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1936/1937, samt av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Schlyter ett exemplar av Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, varefter ceremonien å rikssalen avslutades och första kammaren enligt beslut, fattat före avtågandet från samlingsrummet, åtskildes vid utgången från rikssalen kl. 12.30 på dagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Måndagen den 13 januari.

Kammaren sammantråde kl. 2 e. m.

Herr *Wohlin* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade
dels Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 2, med förslag till lag om skuldebrev m. m.; och
nr 13, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen;
dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse nr 18, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 3, med förslag till lag om socialregister;
nr 4, angående befrielse för J. O. Wiklund, Kalvträsk, från viss betalnings-skyldighet;
nr 5, angående förstärkning av nionde huvudtiteln anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;
nr 6, angående upplåtelse av viss fastighet till Malå kommun i Västerbottens län;
nr 7, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att godtaga ackord å kronans fordringar för försålda kronoegendomar;
nr 8, angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;
nr 9, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 23 december 1914 (nr 451) om hingstbesiktningstvång;
nr 10, angående avlönings- och pensionsförhållanden för kronojägaren å in-dragningsstat vid domänverket E. J. Grafström;
nr 11, angående nedskrivning av ett S. Holmgren, Vilhelmina, beviljat lån för anordnande av kalktillverkning;
nr 12, med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253) m. m.;
nr 14, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;
nr 15, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den interna-tionella arbetsorganisationens konferens år 1935 fattade beslut; samt
nr 19, angående förstärkning av vissa anslag under femte huvudtiteln.

Företogs val av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Björnsson..... med 78 röster,
 » Borell..... » » » ,
 » Hansson, Sigfrid,..... » » » ,
 » Johansson, Johan,..... » » » .

Anställdes val av fyra ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna;
 och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Bagge med 68 röster,
 » Hamrin..... » » » ,
 » Westman..... » » » ,
 » Åkerberg..... » » » .

Företogs val av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli;
 och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Björkman, Gustaf Adolf,..... med 52 röster,
 » Wahlmark..... » » » .

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts den 11 innevarande
 månad på rikssalen överlämnade berättelse om vad i rikets styrelse sedan
 sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts den 11 i denna månad på rikssalen över-
 lämnade proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under
 budgetåret 1936/1937, blev densamma på begäran bordlagd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet riksdagens år 1935 församlade
 revisorers berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill
 hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30
 juni 1935.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1935 församlade
 revisorers berättelse angående riksbanken.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1935 församlade
 revisorers berättelse om verkställd granskning av riksgäldskontorets tillstånd
 och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935 m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott justitieombudsman-
 nens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott militieombudsman-
 nens vid innevarande riksmöte avgivna ämbetsberättelse.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Karl Samuel Levinson att under

innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll genom utdrag av protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 2—15 och 19 blevo desamma på begäran bordlagda.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 1, av herr *Lindhagen*, om den internationella rättsordningen och dess glömda grundsats om nationaliteternas självbestämningsrätt i alla världsdelar;

nr 2, av herr *Lindhagen*, om den internationella rättsordningen och dess glömda stöd av ett neutralt, logiskt och överkomligt världsspråk vid sidan av nationalspråken;

nr 3, av herr *Lindhagen*, om Nordens framträdande med en ny utrikespolitik;

nr 4, av herr *Lindhagen*, angående betryggande av freden i Östersjön genom överenskommelser med Tyskland om säkerställande av Nordens nuvarande sydgränser, i väster Sönderjylland och i öster Memelområdet;

nr 5, av herr *Lindhagen*, angående utrikespolitisk skandinavisk överenskommelse om skydd mot utländskt jordförvärv — särskilt i Sönderjylland;

nr 6, av herr *Lindhagen*, om värnandet av ett demokratiskt statskick även i handläggningen av utrikes ärenden;

nr 7, av herr *Lindhagen*, om upphävande av bestämmelsen om uppresning vid voteringar inom riksdagen kamrar;

nr 8, av herr *Lindhagen*, om återupptagande av den sociala jordbruksfrågans lagvägar;

nr 9, av herr *Lindhagen*, om Bohusbanan och Svinesunds trafikfrågor;

nr 10, av herr *Lindhagen*, om vägfreden på allfarsvägarna;

nr 11, av herr *von Heland*, om beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av ombud vid vägstämman;

nr 12, av herr *Bagge* m. fl., om beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av ombud vid vägstämman; samt

nr 13, av herr *Bagge* m. fl., angående bättre ordnande av landsbygdens postförhållanden.

Ordet lämnades på begäran till herr **andre vice talmannen**, som anförde: Jag ber att få hemställa, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 måtte uppföras sist på föredragningslistan vid kammarens nästa sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.35 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.